

TARBIJAVAIKLUSTE KOMISJONI OTSUS

Asja number	19-1/22-04190-017
Otsuse kuupäev	28. nov 2022
Komisjoni koosseis	Esimees Aase Sammelselg
Tarbija	
Kaupleja	Elektrilevi OÜ, 11050857
Tarbija nõue	Kahju hüvitamine.
Asja läbivaatamise aeg	18. okt 2022

Resolutsioon:

Komisjon otsustas:

1. avaldus rahuldada.
2. Osahingul Elektrilevi hüvitada tarbijale lepingu rikkumisega tekitatud kahju summas 564,70 (viissada kuuskümmend neli, 70) eurot.

Kaupleja peab 30 päeva jooksul arvates selle teatavaks tegemisest Tarbijakaitse- ja Tehnilise Järelevalveameti kodulehel avaldamisele järgmisest päevast teatama otsuse täitmisest või samas asjas maakohtusse pöördumisest, lisades ära kirja maakohtule esitatud hagiavaldusest.

Kui pooled komisjoni otsusega ei nõustu või seda ei järgi, on neil õigus pöörduda sama vaidluse läbivaatamiseks maakohtusse.

Asjaolud:

Tarbija ja Ergo Insurance SE sõlmisid kindlustuslepingu Maksi (poliis nr 12878012/2), millega kindlustusandja võttis endale kohustuse hüvitada kindlustusperioodil 1.aprillist 2021 kuni 31.märtsini 2022 lepingus kokkulepitud riskide realiseerimise tagajärjel tekkinud kahju ja tarbija võttis enesele kohustuse maksta kokkulepitud kindlustusmakseid.

Tarbija, Eesti Energia AS ning OÜ Elektrilevi (endine ärinimi - OÜ Jaotusvõrk) on sõlminud võrgu- ja elektrilepingu nr 33002941/2, millega võrguettevõtja võttis enesele kohustuse osutada tarbija liitumispunktis (Mooste vallas, Kauksis) võrguteenust ja tarbija kohustus tasuma võrguteenuse eest kaupleja hinnakirja järgi.

26.juunil 2021 teatas tarbija kindlustusandjale et 25.juuni 2021 äikese ajal kostus elamu seinal olevast kompressorist kõva pauk, millele järgnes elektrikatkestus. Pärast elektrivoolu taastamist seinal asuv õhk-soojuspump enam tööle ei hakanud.

Tarbija tellimusel hindas seadme seisukorda OÜ K Kliima. 31.juuli 2021 akti kohaselt olid tarbija ehitisele paigaldatud soojuspumba välisosa ja siseosa elektroonika plaatidel nähtavad ülepinge kahjustused. Vea tekkepõhjuseks võis olla elektri ülepinge (kõrgem kui 280V) ühel faasil või pikselööök maja lähedale. Seadme taastamine juhtumieelsesesse olukorda ei ole võimalik.

Tarbija ostis uue soojuspumba ja tellis selle paigaldamise. Tarbija on 17.augusti 2021

maksekorraldusega nr 32 tasunud K Kliima OÜ arve nr 1187 summas 1719,00 eurot.

Võrguettevõtja teatas, et tarbimiskoha alajaamas ega selle toitel olevas madalpinge võrgus 25.juunil 2021 elektririkkeid ei registreeritud. Samal kuupäeval lülitus kell 20:10 äikese tõttu välja Ruusna piirkonna alajaamast Leevaku 10 kV fiider, millelt saab elektrivarustuse ka tarbimiskoha alajaam. Keskpinge võrgu katkestuse ajal ei saanud madalpinge võrgus ega tarbija elektripaigaldises mittestandardseid pingeid tekkida.

Kindlustusandja keeldus tüüptingimustes sisalduva välistuse alusel uue õhk-soojuspumba maksumuse ja paigaldamise eest hüvitise maksmisest. Tarbija leiab, et kindlustusandja viidatud tüüptingimusega ei ole välistatud seadme lähedal toimunud pikselöögi tagajärjel tekkinud kahju hüvitamine.

Tarbija leiab, et võrgus esinenud ülepinge eest vastutab võrguettevõtja. Kui leiab tuvastamist, et võrgus ülepinget ei esinenud, peab kahju hüvitama kindlustusandja. Tarbija nõuab kahju hüvitamiseks 1 719,00 eurot.

Kaupleja seisukoht:

Kindlustusandja keeldus kahju hüvitamisest põhjendusega, et kahjustada sai rohkem kui 7 aastat vana tehnosüsteem; kahjustuste põhjuseks oli katkestus, häire või pinge kõikumine elektrivarustuses ning kindlustusobjekti enda sisemised elektrilised või mehhaanilised rikked või häired. Hüvitamise välistus sisaldub tüüptingimuste p-s 6.10.

Defekteerija on tuvastanud, et vea põhjuseks võib olla ülepinge, mis on elektrivarustushäire. Kindlustuslepingus ettenähtud välistuse kohaldamisel ei ole tähtis, mis täpselt elektrivarustushäire põhjustas. Kui kahjustada oleks saanud uuem seade, oleks kahju hüvitatud. Seadme vanus võis olla kahjustuste põhjuseks, kuna uuematel seadmetel samas olukorras kahju ei tekkinud. Kindlustuslepinguid ei saa sõlmida täieliku vastutusega (ilma välistusteta). Sellisel juhul tõuseks kindlustusmakse ebamõistlikult kõrgeks.

Võrguettevõtja selgitas komisjoni istungil, et tarbija avalduses märgitud ajal oli tarbimiskoha piirkonnas äike. Sellel keskpingeliinil, millest saab toidet tarbimiskohta toitev madalpingeliin, oli äikese tõttu voolukatkestus. Keskpingeliini kaitsmed rakendusid korrektselt ja piirkonna madalpingeliinis tekkis elektrikatkestus. Voolühendus katkes kell 20:00, mille tagajärjel jäi elektrita ca 500 tarbimiskohta. Keegi teine pretensioone ei esitanud, mis viitab sellele, et kahjustatud seade oli väga tundlik.

Liigpinged võivad madalpingesse tekkida ka juhul, kui pikne lööb majja või vahetult seadmesse. Võrgus esinenud katkestuse tagasilülituse protseduurist ei tekkinud mingeid liigpingeid. Süsteemi andurid ei ole piirkonnas mingeid liigpingeid registreerinud. Ei saa välistada, et liigpinged võisid siiski tekkida, kuid neid häiringuid süsteemi andurid ei tuvastanud. Võrguettevõtjal ei ole võimalik vältida pingekõikumisi juhul, kui pikne lööb tarbija majja või vahetult selle lähedusse. See on vääramatu jõu asjaolu.

Komisjoni põhjendus:

Tarbijakaitseseaduse § 51 järgi lahendatakse vaidlus poolte kirjalikult esitatud ning sekretariaadi kogutud teabe ja tõendite alusel.

Võlaõigusseaduse (VÕS) § 3 p 1 järgi tekib võlasuhe muu hulgas lepingust. Esitatud tõenditest saab järeldada, et tarbija ja võrguettevõtja õigussuhe põhineb võrguteenuse osutamise lepingul elektrituruseaduse (EtS) § 65 lg 1 tähenduses.

EtS § 65 lg 1 järgi lasub võrguettevõtjal muu hulgas kohustus võimaldada teenuse saajal kasutada liitumispunktis võrguteenuseid (p 3) ning kohustus edastada oma võrgus elektrienergiat liitumispunktini (p 4).

Poolte vahel puudub vaidlus selles, et tarbija liitumispunktis oli 25.juunil 2021 elektrikatkestus, mille kestel ei olnud tarbija sisejuhtmestikku ühendatud elektriseadmetel ja -tarvititel võimalik elektrienergiat kasutada. Tarbija väidab, et elektrivarustuses esinenud liigpinge tõttu sai kahjustada sisevõrku lülitatud õhk-soojuspump.

Tarbija ja võrguettevõtja vaidlevad selles, kas kaupleja on seadme rikke eest vastutav või mitte.

Komisjon selgitab, et lepingulises suhtes kahju hüvitamise nõude esitamisel peab kahjustatud isik tõendama kahju olemasolu ja suurust; samuti seda, et teine lepingu pool on oma kohustust rikkunud ning et kahju tekkimine on kahju tekitaja tegevuse või tegevusetuse tagajärg. Kahju tekitaja peab tõendama, et ta ei saanud sellisel viisil kahju tekkimist lepingu sõlmimisel ette näha; samuti seda, et kahju ei ole nõutavas ulatuses tekkinud või et selle eest on osaliselt või täielikult vastutav kahjustatud isik ise.

Tarbija väidab, et tal on võrgus tekkinud ülepinge tõttu tekkinud kahju 1 719,00 euro ulatuses. Tarbija tugineb OÜ K Kliima akt / hinnapakkumusele A-12072021 (12.07.2021), millega on tõendatud, et soojuspumbal Fujitsu AOXR092ECN välisosa ja siseosa elektroonika plaatidel olid nähtavad ülepinge kahjustused. Vea tekkepõhjuseks võis olla ülepinge maja ühel faasil või pikselöök maja läheduses. Seadet läbiv pinge pidi olema kõrgem kui 280 volti. Akti kohaselt ei ole seadme taastamine endisesse olukorda majanduslikult otstarbekas; kahjustatud seadme demonteerimise ja uue seadme ostmise ning paigaldamise kulu on 1 719,00 eurot. Tarbija on 17.augusti 2021 maksekorraldusega nr 32 tasunud OÜ-le K Kliima 1 719,00 eurot.

Eelnevat kokku võttes leiab komisjon, et tarbijal on kõnealuse juhtumi tagajärjel tekkinud otsene varaline kahju summas 1 719,00 eurot (VÕS § 128 lg 3).

Tarbija esitas kahju hüvitamise nõude kindlustusandjale, kes on kahju hüvitamisest keeldunud. Kindlustusandja tugines hüvitise maksmisest keeldumise otsuses kodukindlustuse üldtingimustele, mille järgi ei kuulu hüvitamisele ehitise üle seitsme aasta vanusele tehnosüsteemile (nt soojuspump, katel, boiler, ventilatsioonagregaat) tekkinud kahju, mille põhjuseks on katkestused, häired või pinge kõikumised elektrivarustuses ning kindlustusobjekti enda sisemised elektrilised või mehaanilised rikked või häired (p 6.10).

Komisjonile esitatud selgituste ja tõendite järgi oli kindlustusandja poolt tehtud hüvitise maksmisest keeldumise otsus kooskõlas kindlustuslepinguga. Komisjon nõustub kindlustusandjaga selles, et välistusega on hõlmatud ka juhud, kui seadet läbinud liigpinge oli põhjustatud selle vahetus läheduses toimunud pikselöögist, kuivõrd pikselöögi mõju seadmele avaldub ka sellisel juhul elektrivarustushäirena.

Võrguettevõtja selgituste järgi oli tarbimiskoha piirkonnas esinenud äikesel mõju elektrivarustusele. Pikselöögi tõttu rakendusid keskpingeliini kaitsmed ja madalpingeliinis, sh tarbija sisevõrgus, tekkis voolukatkestus.

Kaupleja selgituste järgi puuduvad tõendid selles, et sündmuse tõttu oleks madalpingevõrgus mittestandardset pinget esinenud. Samas möönis võrguettevõtja, et kõiki häiringuid ei pruugi

süsteem tuvastada.

Komisjoni hinnangul on seadme rikke tekkepõhjuseks liigpinge vooluvõrgus. Konkretiseerimata väited pikselöögi võrguvälisest mõjust on oletuslikku laadi, nende kinnituseks ei ole esitatud mingeid tõendeid. Kahjustuste hindamisel ei ole seadmel ega selle läheduses olevatel esemetel (hoonel) tuvastatud pikselöögi jälgi (põlemist vmt). Oletuslikud väited ei kummuta eluliselt usutavat selgitust selles, et pikselöögist tekkinud keskpingeliini kaitsmete rakendumisele vahetult eelneval ajal tekkis võrgus liigpinge, mis samaaegselt kandus üle madalpingevõrku ja tarbija sisevõrku. Liigpinge põhjustas soojuspumba elektroonilistel plaatidel tuvastatud kahjustused.

Kaupleja ei ole esitanud mingeid tõendeid, millest saaks järeldada seadme rikke muid tekkepõhjusi, sh tarbijast tingitud põhjusi. Puuduvad mistahes tõendid kinnitamaks, et seadet läbinud ülepinge oleks tekkinud ka juhul, kui võrgus ei oleks liigpinget esinenud.

Eelnevat kokku võttes leiab komisjon, et tarbija elektriseadme (soojuspumba) rike on põhjuslikus seoses 25.juunil 2021 tarbimiskoha piirkonna vooluvõrgus toimunud elektrikatkestusega.

Järgnevalt hindab komisjon kaupleja poolel lepinguga võetud kohustuste täitmist ja vastutust võimaliku lepingu rikkumise eest.

Kaupleja on võtnud lepinguga kohustuse osutada tarbijale võrguteenust. Komisjoni hinnangul on lepingust tulenevaks põhikohustuseks võrgu kaudu elektrienergia katkematu edastamine. Vaidlust ei ole selles, et elektri edastamises esines planeerimata katkestus, mida tuleb objektiivselt pidada võrgulepingust tekkinud põhikohustuse rikkumiseks. Komisjoni arvates võib võrguteenuse osutamises ootamatu katkestuse tekkimist pidada lubatavaks üksnes viisil, et sellega ei kaasne tarbijate sisevõrku ühendatud elektriseadmete ja -tarvitite kahjustamine. Kõnealusel juhul on kahju tekkinud ja tarbija nõuab selle hüvitamist.

VÕS § 127 järgi on kahju hüvitamise eesmärgiks kahjustatud isiku asetamine olukorda, mis on võimalikult lähedane olukorrale, milles ta oleks olnud, kui kahju hüvitamise kohustuse aluseks olevat asjaolu ei oleks esinenud. Kahju ei kuulu hüvitamisele ulatuses, milles kahju ärahoidmine ei olnud selle kohustuse või sätte eesmärgiks, mille rikkumise tagajärjel kahju hüvitamise kohustus tekkis. Lepingulist kohustust rikkunud lepingupool peab hüvitama üksnes kahju, mida ta nägi rikkumise võimaliku tagajärjena ette või pidi ette nägema lepingu sõlmimise ajal, välja arvatud juhul, kui kahju tekitati tahtlikult või raske hooletuse tõttu.

Komisjoni hinnangul on juhtumi puhul tegemist kaupleja poolel ettenähtava kahjuga, mille saabumise tõenäosust oli kauplejal võimalik lepingu sõlmimisel ette näha. Seda kinnitab muu hulgas kaupleja selgitus ja kaupleja tüüptingimustesse viidud sätted. Kaupleja on tüüptingimuste p-s 4.11 märkinud, et elektrivõrgus võivad esineda kiired pingemuutused, sh toitepinge lohud, mida ei ole võimalik mõistlikkuse põhimõttest lähtudes vältida ning mis võivad põhjustada häireid tarbija elektriseadmete ja -tarvitite töös või põhjustada elektriseadmete ja -tarvitite kahjustumist. Komisjoni arvates pidi kaupleja ette nägema ja ka nägi lepingu sõlmimise ajal ette kahju liiki (tarbimiskoha elektriseadmete kahjustamist) ja põhimõttelist ulatust (seadme parandamise maksumus); seega on tegemist kaupleja poolel ettenähtava kahjuga VÕS § 127 lg 3 tähenduses.

Kaupleja on vastutuse vältimiseks osundanud vääramatut jõu mõjule. Komisjon kauplejaga ei nõustu. VÕS § 103 järgi on vääramatut jõud asjaolu, mida võlgnik ei saanud mõjutada ja

mõistlikkuse põhimõttest lähtudes ei saanud temalt oodata, et ta lepingu sõlmimise või lepinguvälise kohustuse tekkimise ajal selle asjaoluga arvestaks või seda väldiks või takistava asjaolu või selle tagajärje ületaks. Seaduses ettenähtud juhtudel vastutab isik oma kohustuse rikkumise eest rikkumise vabandatavusest sõltumata.

Komisjoni hinnangul ei ole liigpinge tekkimine elektrivõrgus hinnatav ettenägematu asjaoluna. Võrguettevõtja on elektrivõrgus erinevatel põhjustel tekkiva liigpingega oma majandustegevuses arvestanud ja majanduslikult kalkuleerides püüdnud selle tagajärgi teatud määranii minimiseerida. Sellele vaatamata võib teatud olukordades esineda võrgus kiireid pingemuutusi või liigpinget, millel on võrku ühendatud tarvititele kahjustav mõju.

Kaupleja vastutab oma elektrivõrgus esinevate kiiretest pingemuutustest ja liigpingetest põhjustatud tagajärgede eest. Kauplejal on õigus majandusmudelit välja töötades kalkuleerida riski vähendamiseks tehtavate kulutuste otstarbekuse üle, kuid ökonoomsusega kaasnev kahju ei saa tarbijalepingus üle kanda lepingu teisele poolele. Kaupleja ei ole esile toonud asjaolisid, mis oleksid hinnatavad tarbijapoolsete kohustuste rikkumisena.

Eelnevat kokku võttes leiab komisjon, et kaupleva vastutab tarbijal tekkinud otsese varalise kahju eest.

Järgnevalt hindab komisjon kahju hüvitise suurust.

VÕS § 127 järgi on kahju hüvitamise eesmärgiks kahjustatud isiku asetamine olukorda, mis on võimalikult lähedane olukorrale, milles ta oleks olnud, kui kahju hüvitamise kohustuse aluseks olevat asjaolu ei oleks esinenud. VÕS § 132 lg 1 järgi tuleb asja hävimisest tekkinud kahju hüvitamise kohustuse olemasolu korral maksta hüvitis, mis vastab uue samaväärse asja soetamiseks tehtavatele mõistlikele kulutustele. Kui asja väärtus oli hävimise või kaotumise hetkel, võrreldes uue samaväärse asja väärtusega, oluliselt vähenenud, tuleb väärtuse vähenemist kahjuhüvitise määramisel mõistlikult arvestada.

Komisjon arvestab hüvitise määramisel sellega, et õhk-soojuspumba eeldatav eluiga jääb avaliku teabe põhjal vahemikku 10-15 aastat. Komisjonile esitatud tõendite järgi kuulus tarbijale kahju tekkimisele vahetult eelnenud ajal õhk-soojuspump, mis oli paigaldatud 31.juulil 2012. Seade oli märkimisväärselt amortiseerunud, kuid tarbijal oli alus eeldada, et seadmel säilib mõne aasta kestel veel tarbimisväärtus.

Eelnevat kokku võttes leiab komisjon, et tarbija nõue võrguettevõtja vastu on põhjendatud osaliselt. Kauplejal tuleb täielikult hüvitada kahjustatud seadme demonteerimise kulu (70,00) ja uue seadme ostmise ning paigaldamise kulust (1 649,00) tuleb hüvitada 30%, so 494,70 eurot.

TKS § 60 lg 2 järgi kui pooled komisjoni otsusega ei nõustu ja seda ei järgi võivad nad pöörduda sama vaidluse läbivaatamiseks maakohutusse.

Aase Sammelselg
/allkirjastatud digitaalselt/